

تنبیه اول: تجری

اقوال

- محل نزاع در این است که آیا تجری حرام است یا نه؟
- ریشه این سوال به این نکته برمی گردد که آیا قطع مطلقاً حجت است یا فقط در صورت مصادقت یا واقع؟
- مشهور
  - مطلقاً حجت است پس فعل تجری حرام و مستحق عقاب است
- ازله
  - اول: اجماعی که در مسائل فقهی دیده می شود
  - دوم: بناء عملاً بر استحقاق ذم متجری
  - سوم: حکم عقل
- شیخ
  - تجری کج فعلی دارد نه فعلی؟ یعنی متجری به دلیل حجت یا باطنی مستحق عقاب است. اما فعل متجری به به همین حال که باشد باقی میماند
- صاحب فصول 8
- جمع بین روایات علو و عقاب متجری 2
- اقسام تجری 10
- شهادت در قواعد می فرماید نیت معصیت در عقاب تأثیری ندارد

شیخ

- اجماع محتمل در اینجا نداریم و مقبول هم حجت نیست
- علاوه بر این مسأله عقلی است و جای بیان اجماع نیست
- این اجماع مخالف هم دارد پس کاشف از قول معصوم نیست
- لو سام که چنین مذمتی باشد به خاطر کج فعلی است نه کج فعلی پس فعل متجری به حرام نیست بلکه شخصی به خاطر خبیث باطنی مذمت می شود
- تقریر اول: حکم عقل به کج تجری
- تقریر دوم: تفاوت عقاب بین عامی و متجری به ملاکی است که در اختیار مکلف نیست چراکه مصادقت یا واقع در اختیار متجری و عامی نیست

شیخ

- عامی یا اختیار مرتکب حرام شده است پس هر چند اضایه اختیاری نیست ولی منافاتی با اختیاری بودن عصیان ندارد
- تفاوت بین عامی و متجری هم در این است که خلف وعید در حق متجری جاری شده است و خلف وعید قبیح نیست
- مؤید: ما وجدنا فرق بین فعل عامی و متجری متمایز
- شیخ این تفاوت بین عقلاست که نگاه به منافع و مضارشان می کنند و با برای تشفی عقاب می کنند که در حق باری تعالی معال است